

Waterkwaliteit en natuur op Brabants Zand

Natuurmonumenten

12 April 2023 | Peter Voorn, water- ecoloog

Natuurmonumenten in Noord-Brabant

Natuurmonumenten

Beheer en/of bezit terreinbeherende organisaties

- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Provinciale landschappen
- Overige terreinbeheerders

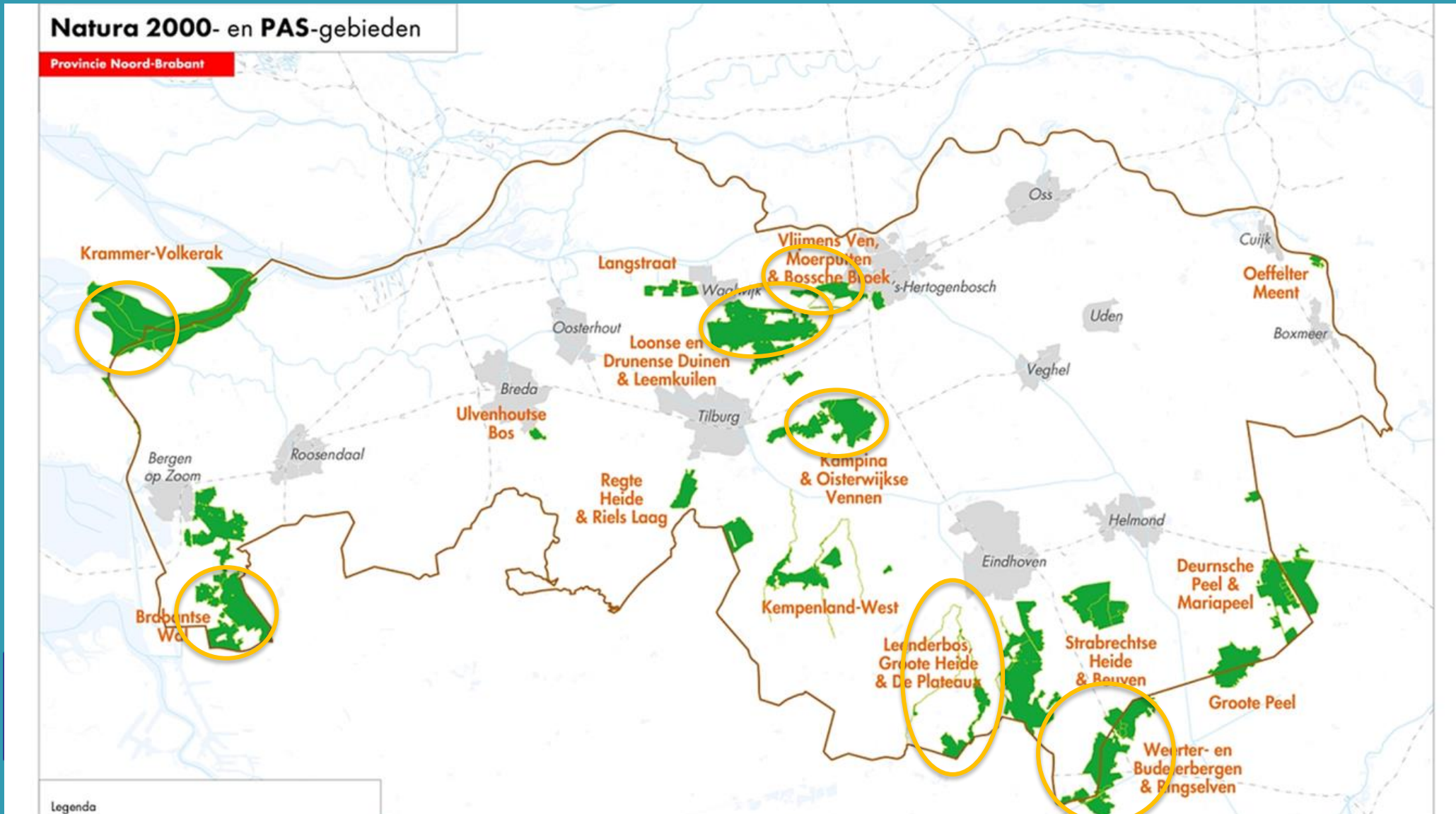
Bron: EC-LNV, SBB, NM, Provinciale Landschappen, RVR

www.compendiumvo

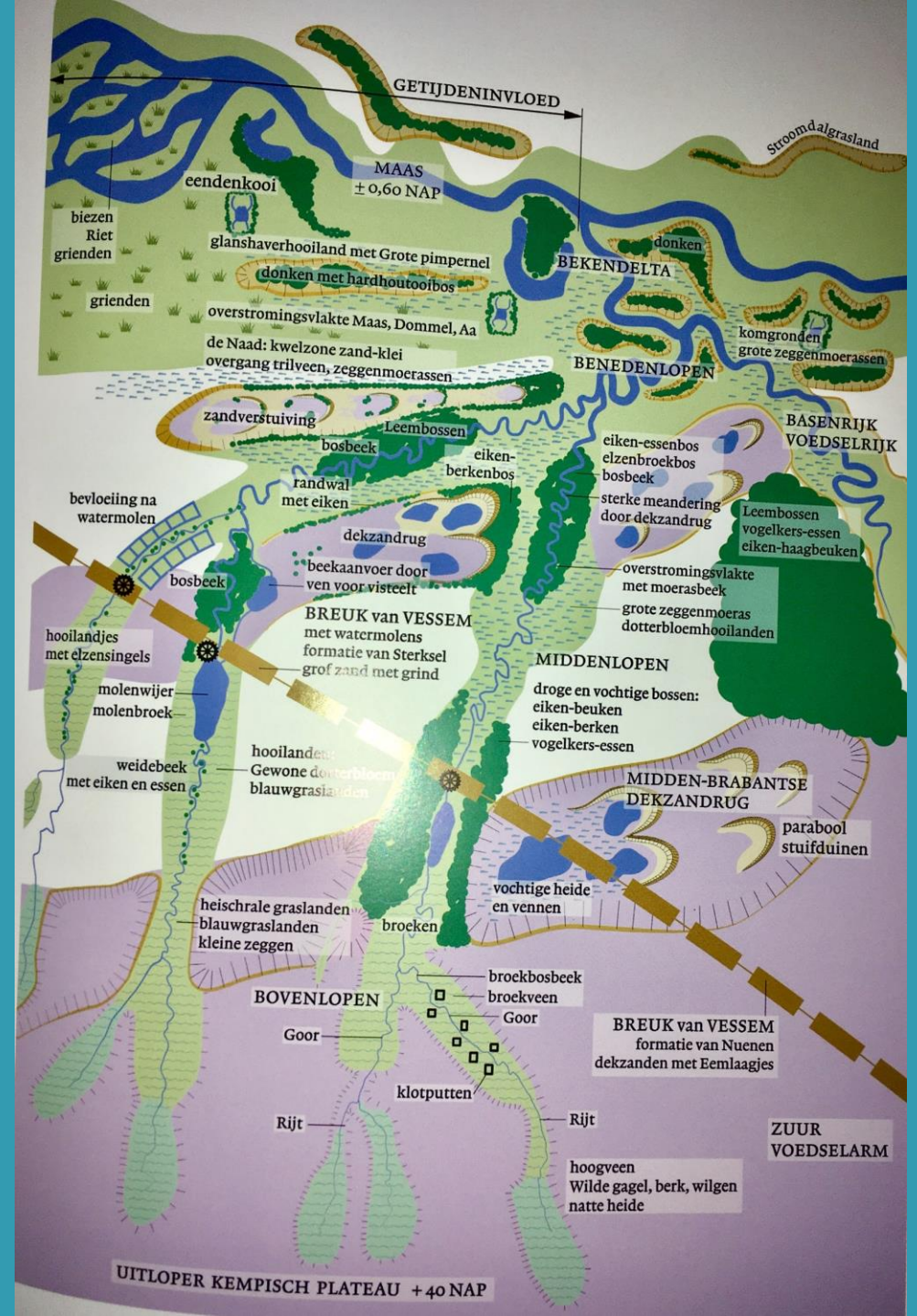

Natuurmonumenten

N2000 en Natuurmonumenten N-Br.

Landschapsecologie N-Brabant in Notendop

Natuurmonumenten

Waterafhankelijke Natuur ...

Beken

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten

Beken:

25 vissoorten en >500 macrofauna soorten; 80 (Bijzondere) Aandachtsoorten (PNBr.).

Thans kwetsbaar voor slechte waterkwaliteit en droogvallen

Natuurmonumenten

- **Beekprik, Kwabaal, Bempje, Rivierdonderpad, Serpeling**
- **Bosbeekjuffer, Beekrombout, Bronlibel**
- **Waterwantsen: Aquarius, Aphelocheirus, Velia,**
- **Kokerjuffers: Goera, Halesus, Silo, Neureclepsis, Potamophylax, Phryganea**
- **Steenvliegen: o.a. Nemoura**
- **Eendagsvliegen: Heptagenia, Brachycercus, Ephemera, Baetis, Ephemerella**
- **Waterkevers**
- **Oevergaasvlieg**

Waterkwaliteit Nederland 2021

Meten=Weten of

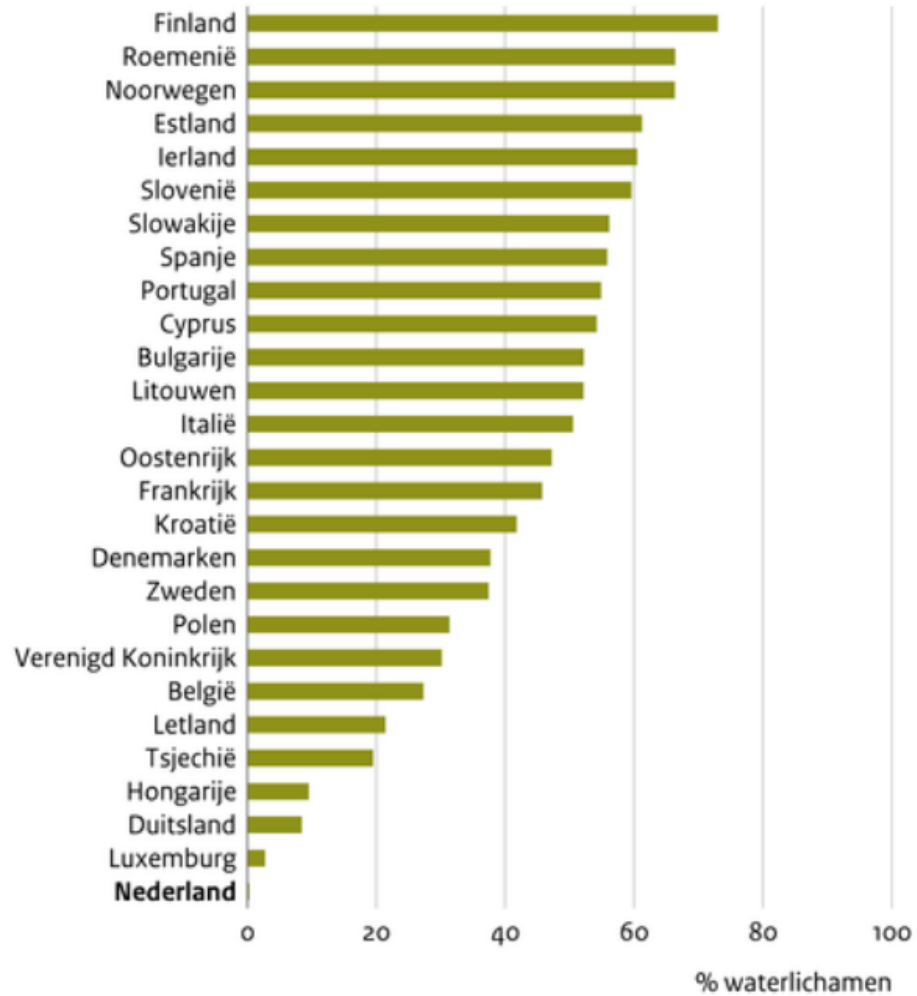
door de bomen het bos niet meer zien...?

Natuurmonumenten

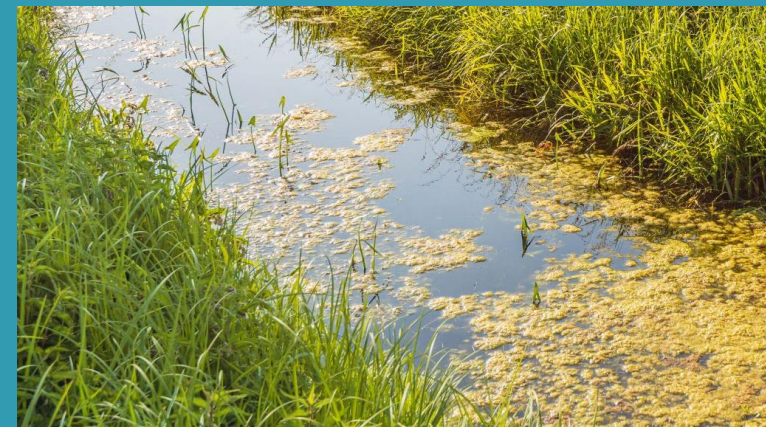
Het nederlandse water is te vies

Europese waterkwaliteit met status goed volgens Kaderrichtlijn Water, 2019

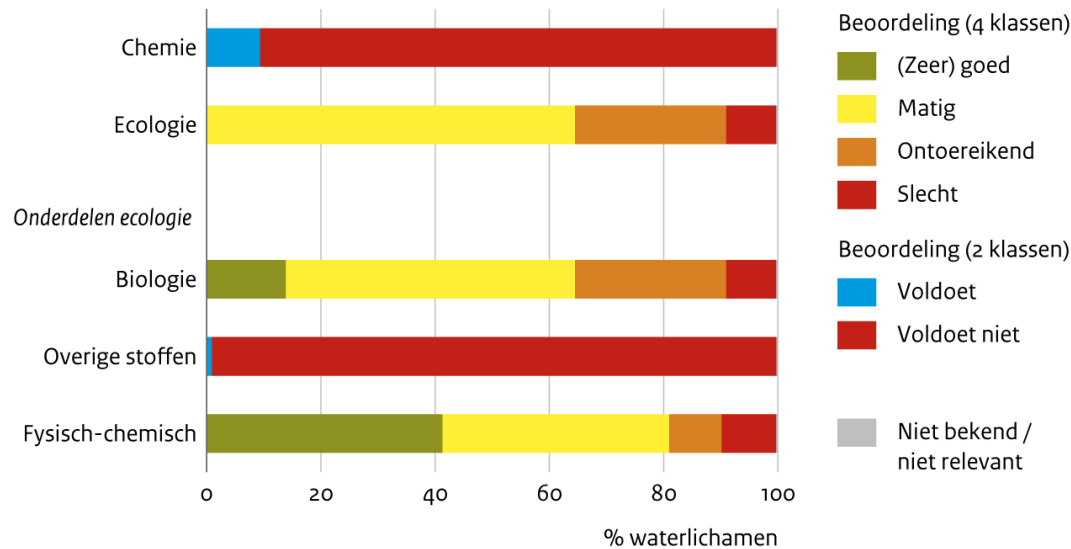

Bron: EEA

PBL/julzo
www.clo.nl/nh43808

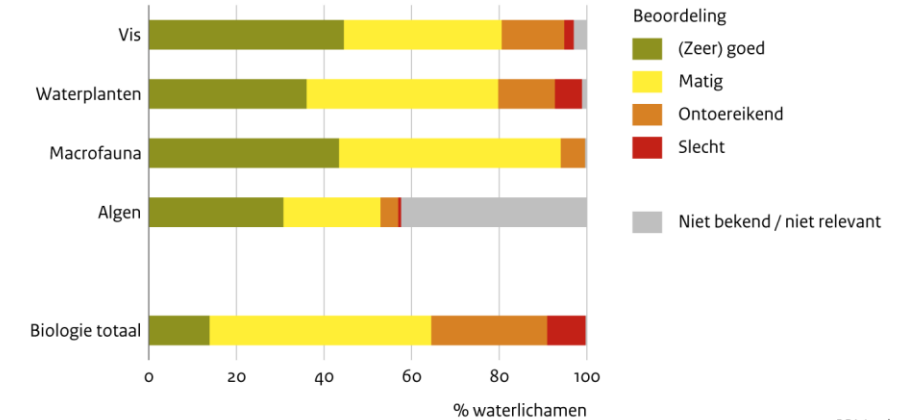
Beoordeling kwaliteit oppervlaktewater volgens Kaderrichtlijn Water, 2021

Bron: IHW (Waterschappen; RWS); bewerking PBL

PBL/mei22
www.clo.nl/nh143809

Biologische kwaliteit van oppervlaktewater volgens Kaderrichtlijn Water, 2021

Bron: IHW (Waterschappen, RWS); bewerking PBL

PBL/mei22
www.clo.nl/nh142105

De ecologische waterkwaliteit is in Nederland bijna overal **matig** tot **slecht**.

Bij **103** van de 741 waterlichamen is de **biologische kwaliteit wel goed**, maar

doordat de **fysisch-chemische kwaliteit** en/of

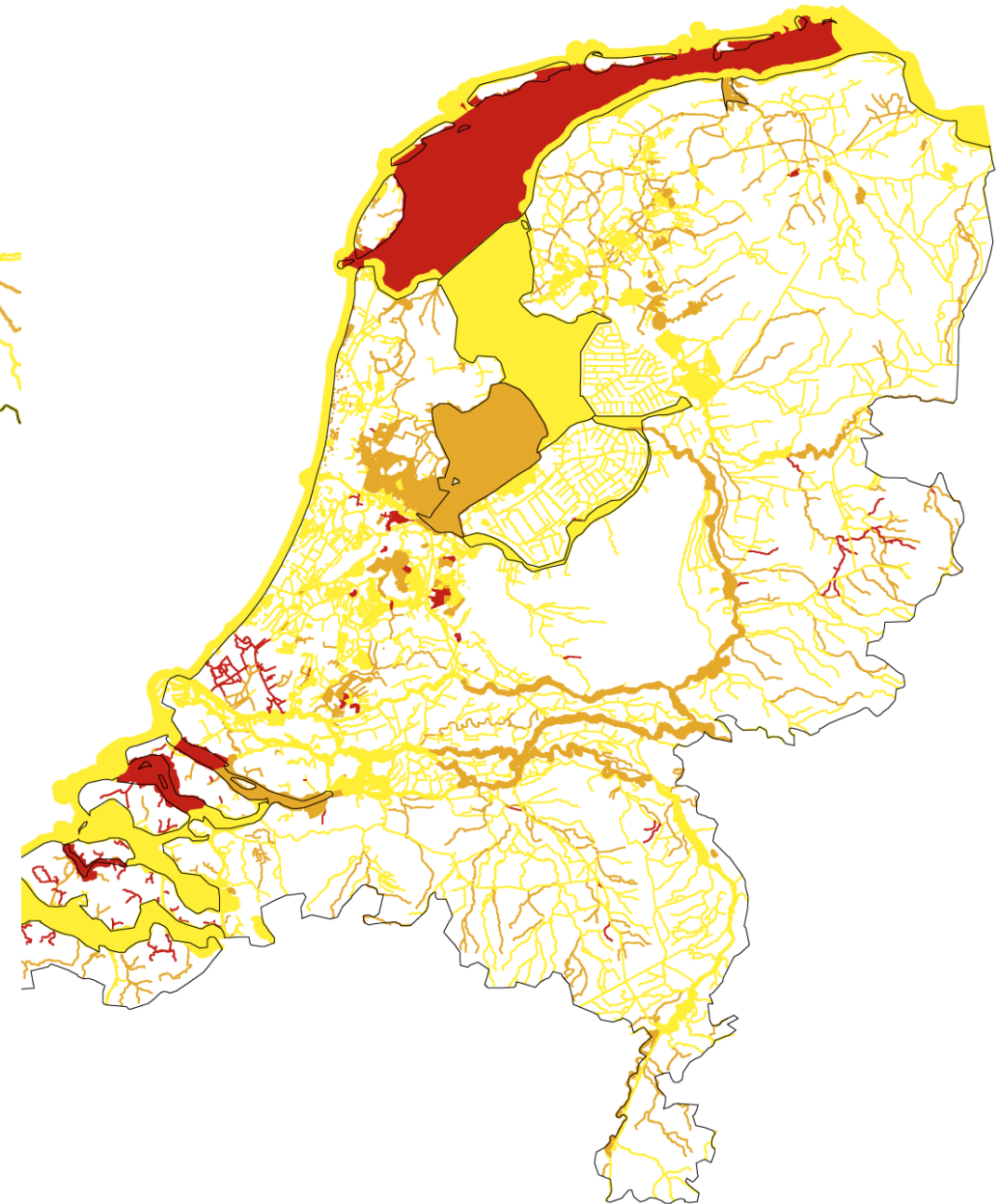
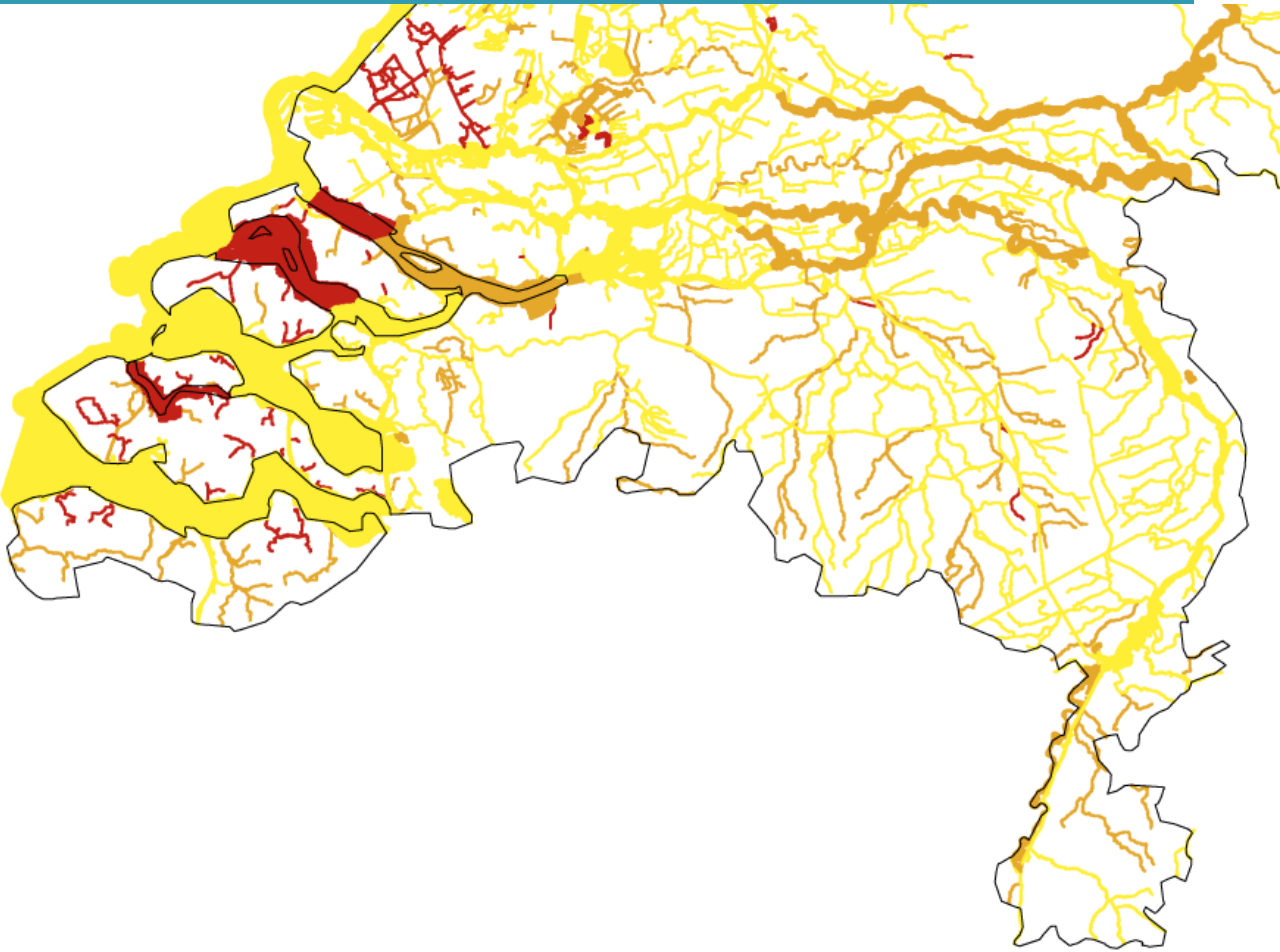
de **kwaliteit van de overige, stroomgebied specifieke stoffen** niet goed is, is de ecologische kwaliteit van deze waterlichamen toch onvoldoende.

Natuurmonumenten

Ecologische waterkwaliteit 2021

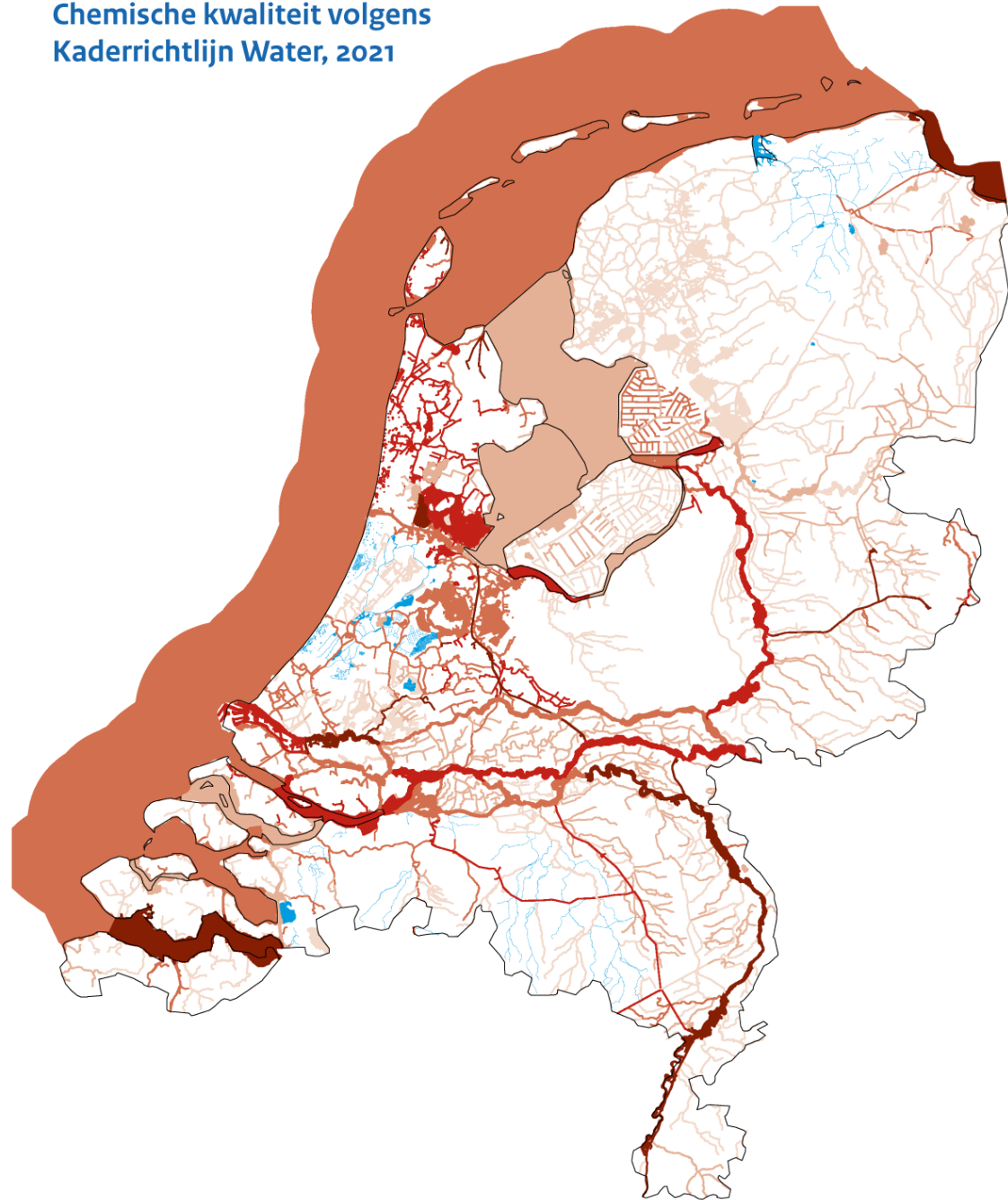
Beoordeling ecologische kwaliteit, Kaderrichtlijn Water, 2021

Kwaliteit

- Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht
- Niet bekend

Chemische kwaliteit volgens Kaderrichtlijn Water, 2021

Bron: IHW (waterschappen, RWS); bewerkt door PBL

PBL/jun22
www.clo.nl/nl156605

Kwaliteit 'specifiek verontreinigende stoffen' volgens Kaderrichtlijn Water, 2021

Bron: IHW (waterschappen, RWS); bewerkt door PBL

PBL/jun22
www.clo.nl/nl156706

On- en Natuurlijke Stoffen in de beek

- Meststoffen (stikstof en fosfaat), zouten, ijzer, kalk, sulfaat,
- Zware metalen, PFAS, PCB, Bestrijdingsmiddelen
- PAK's,
- oplosmiddelen,
- weekmakers,
- Drugs
- Pil-hormoon, anti-biotica, pijnstillers, psychopharmaca etc.

Saprobie en Eutrofie intermezzo

Natuurmonumenten

Saprobie en Trofie

Saprobie = mate van organische belasting

Afbreken (mbv. bacteriën) vreet **zuurstof** en geeft hoge concentraties: chloride, fosfaat, ammonium, nitraat en laag zuurstof.

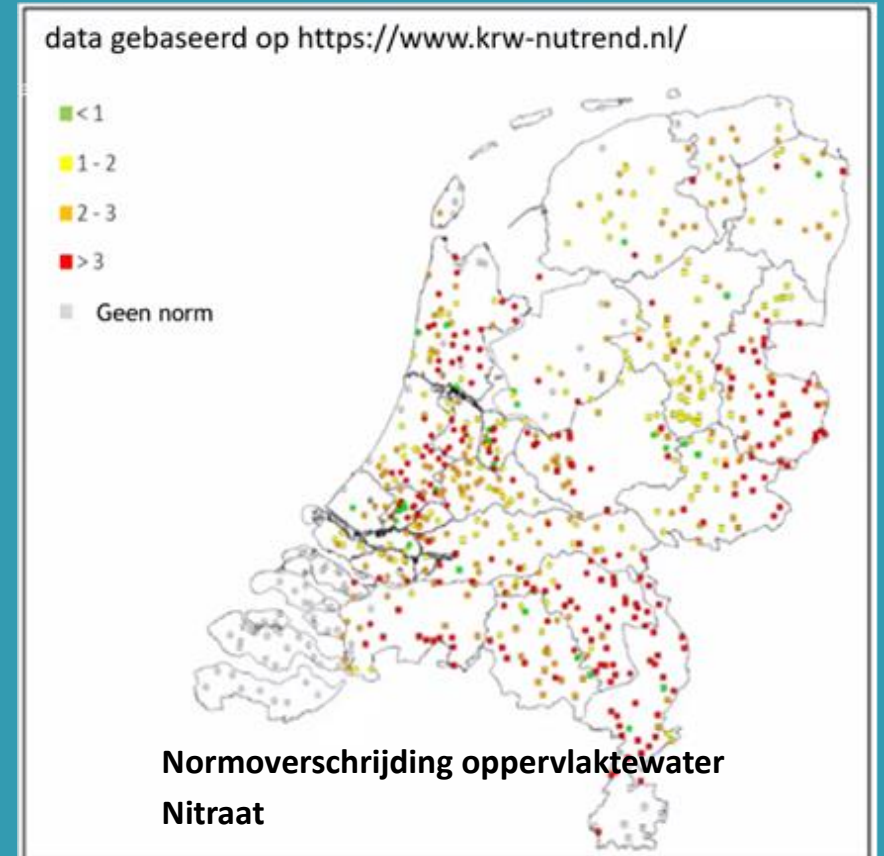
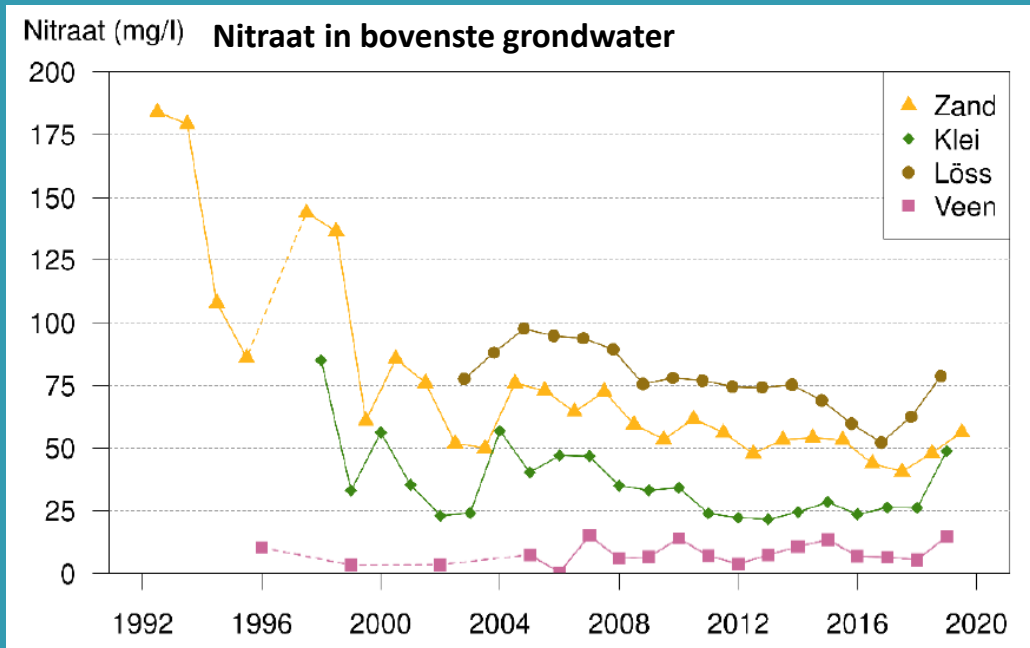
Trofie = de resulterende voedselrijkdom van het water

- **Oligo-troof** = voedselarm vennen, hoogveenplas, duinmeer, bron, bovenloop
- **Meso-troof** = matig voedselrijk laagveenplassen, petgaten, wielen, leemkuilen, middenloop (van nature)
- **Eu-troof** = (zeer) voedselrijk de meeste wateren, benedenloop (van nature),

Slechte water- en bodemkwaliteit

- Oppervlaktewaterkwaliteit slecht; lastig bij overstroming en waterinlaat
- Kwaliteit toestromend grondwater veel nitraat en fosfaat
- Fosfaat in bodem voormalige landbouwgronden

Eutrofiering: brandnetels , Jap.1000knoop, riet, rietgras, braam, markeren overstrooming vermost beekwater

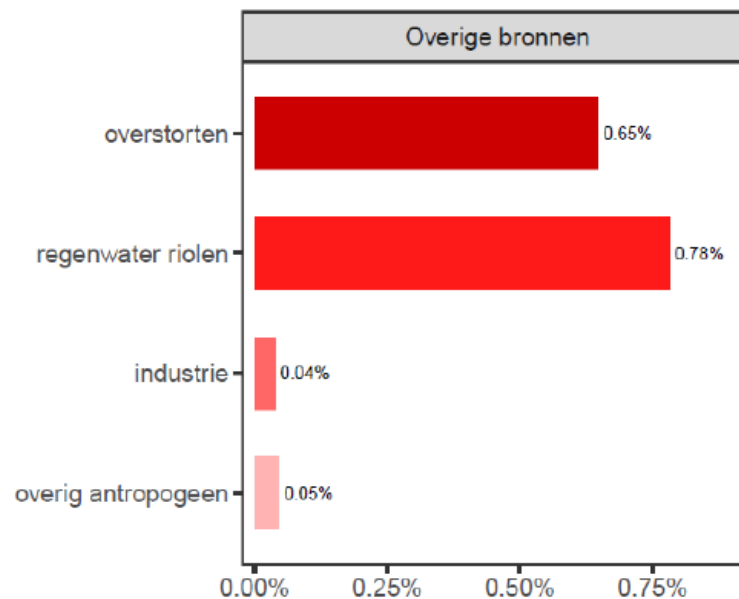
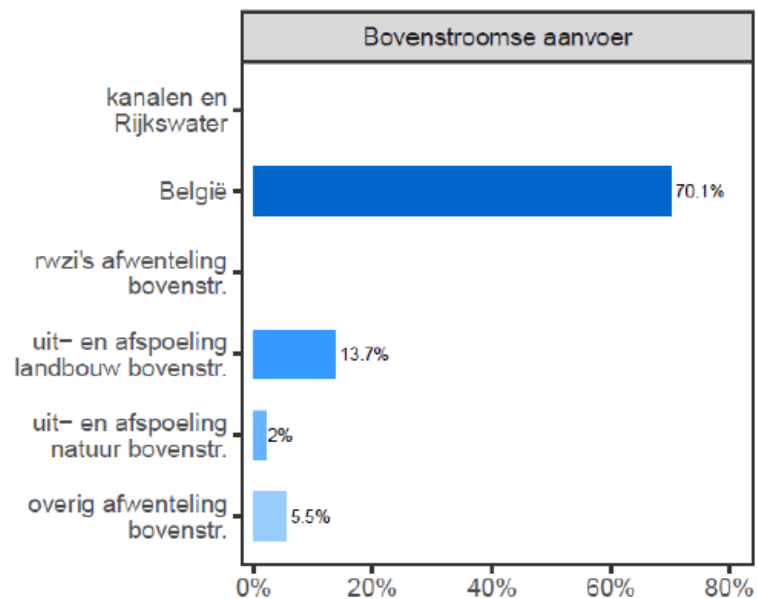
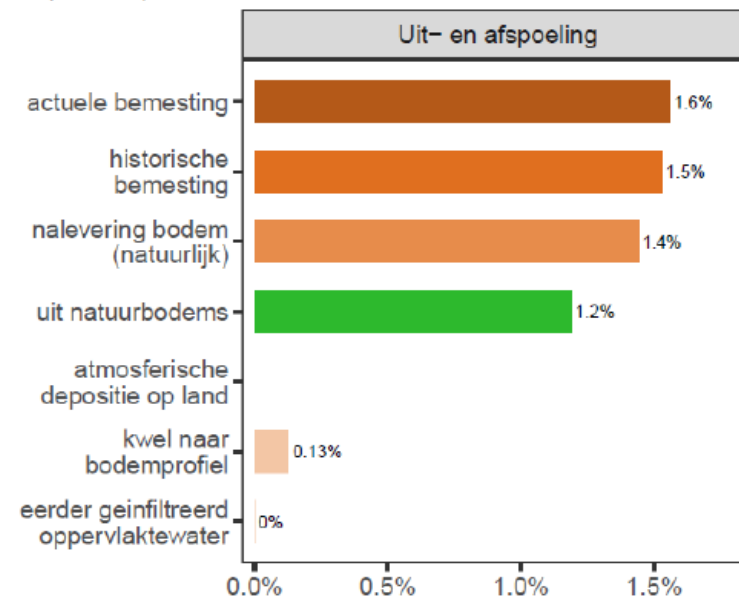
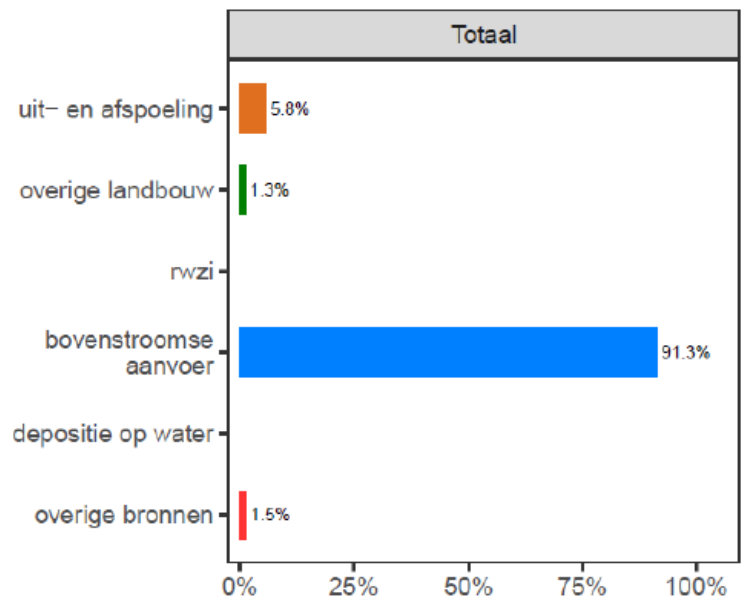

Waar komt de vervuiling vandaan ?

Natuurmonumenten

Bronnen/herkomst – Fosfor totaal (Zomer): Boven Dommel

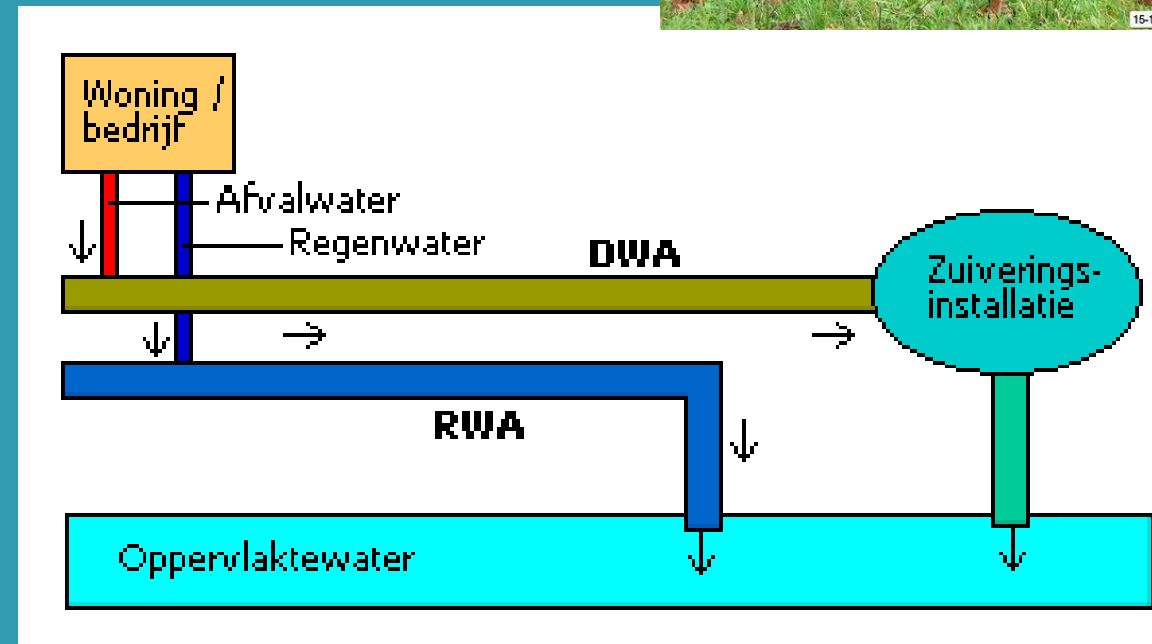
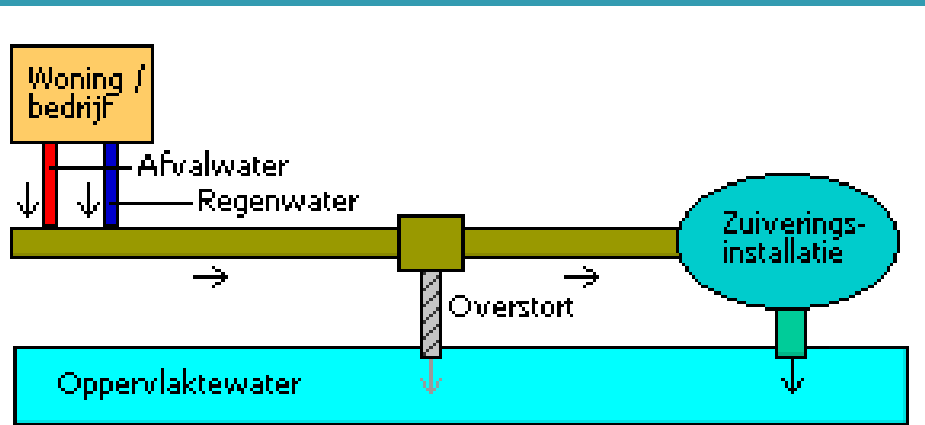
Uit bovenstaande figuur
'bovenstroomse aanvoer'

20230330 GGA Grenscorridor - vrachten, bronnen en waterkwaliteitsinformatie.pdf - Adobe Acrobat Reader (32-bit)

voor de Boven Dommel
voor de P-belasting (91,3%).

200 riooloverstorten in stroomgebied Dommel

Afkoppeling: van gemengde naar gescheiden stelsels

Waterafhankelijke natuur II

BROEKBOSSEN en Moerassen met kwel

Natuurmonumenten

Waterkwaliteit en kweldruk essentieel voor natuur

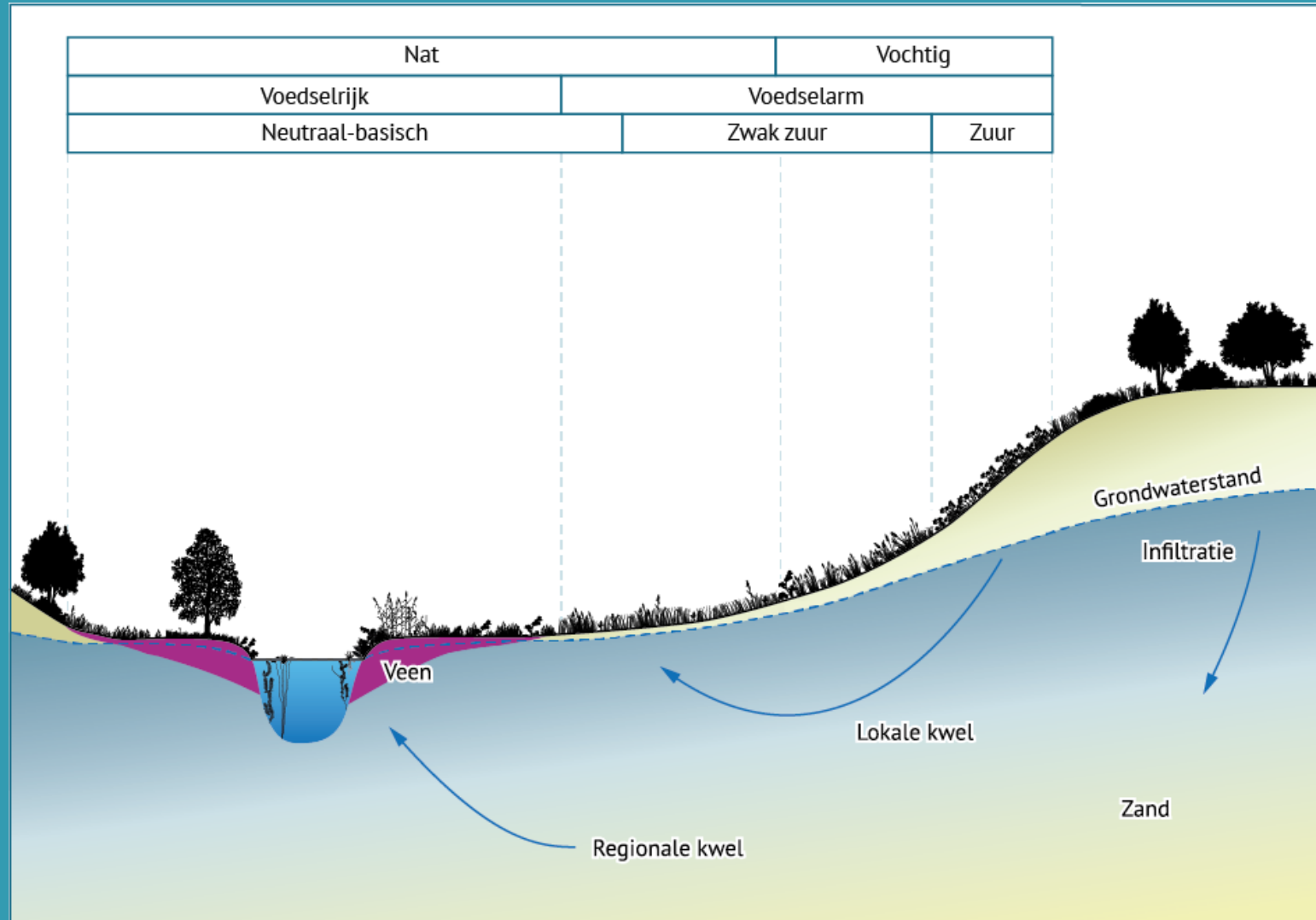
- Beekbegeleidende bossen
- Natte schraallanden en hooilanden
- Doorstroommoerassen

Kweldruk

- geeft bijzondere natuur
- Bindt fosfaat
- Beschermd tegen indringen ongewenste stoffen tijdens overstroming

Natuurmonumenten

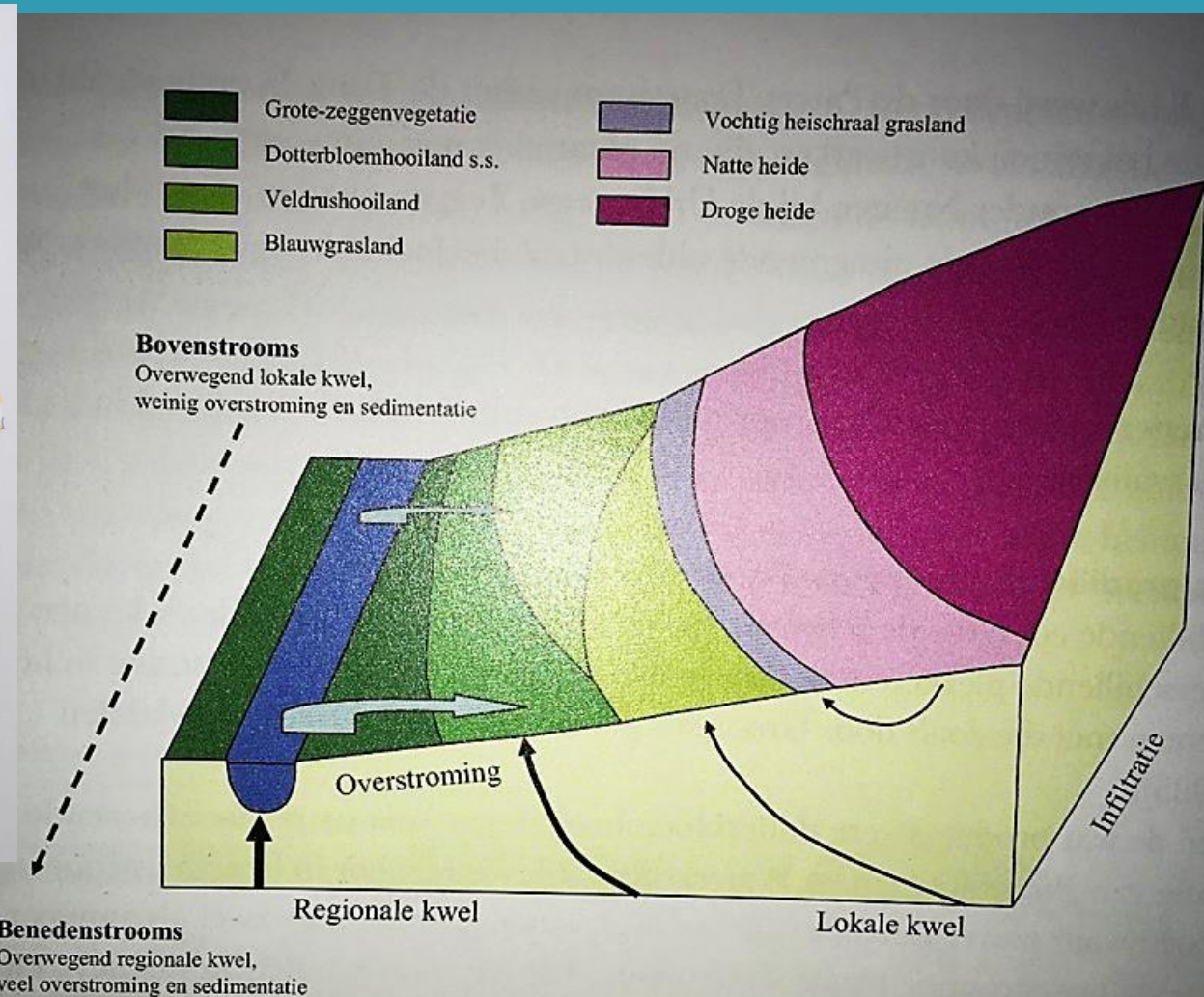
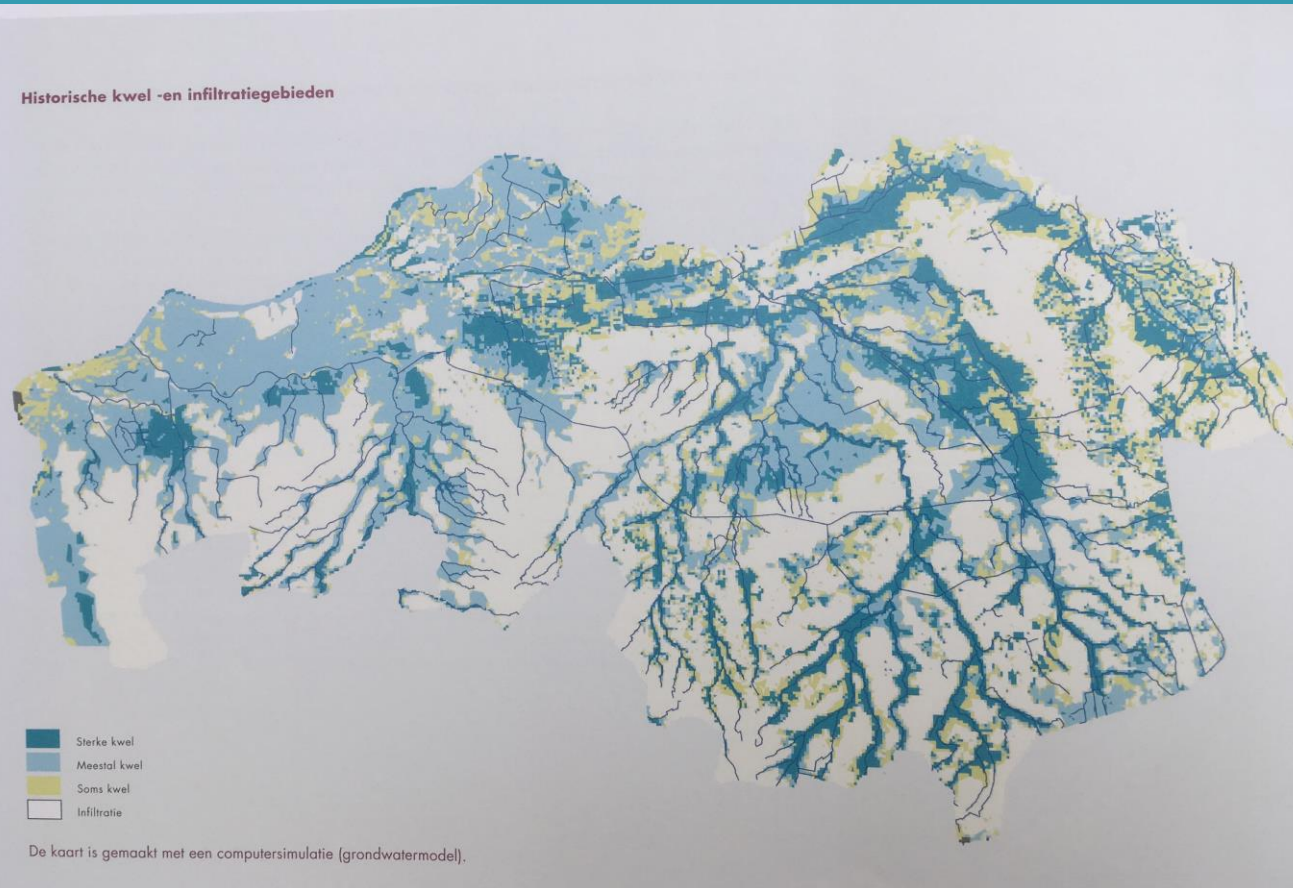

Beekbegeleidend Broekbos met kwelindicatoren

Kwel

de stuwende kracht onder beekdal, leembos en naad

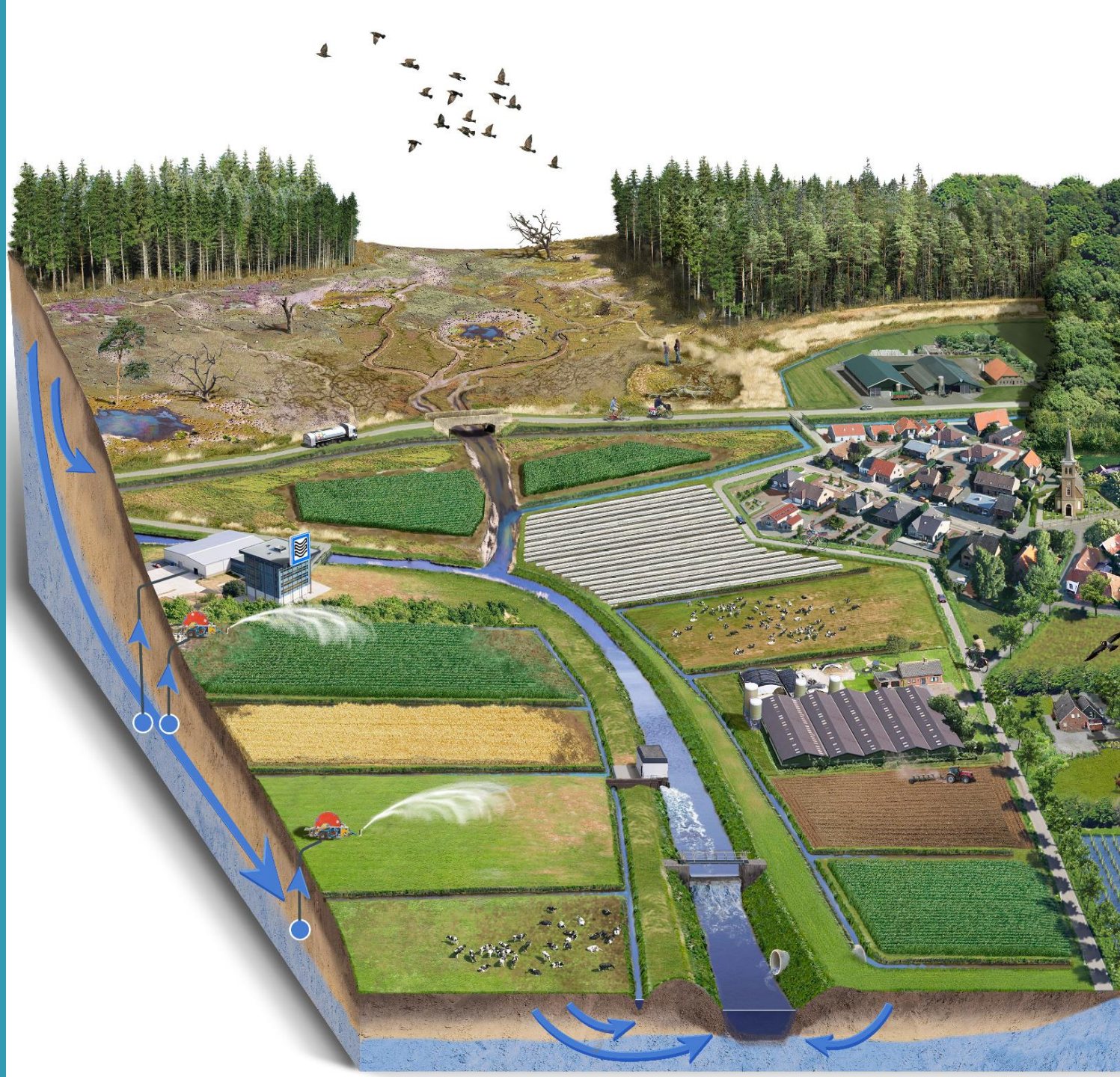
Natuurmonumenten

Figuur 4.3 Schematisch overzicht landschappelijke ligging schraallandtypen.

Een sterk Verdroogd
zandlandschap is ook
niet bevorderlijk voor
de waterkwaliteit

Natuurmonumenten

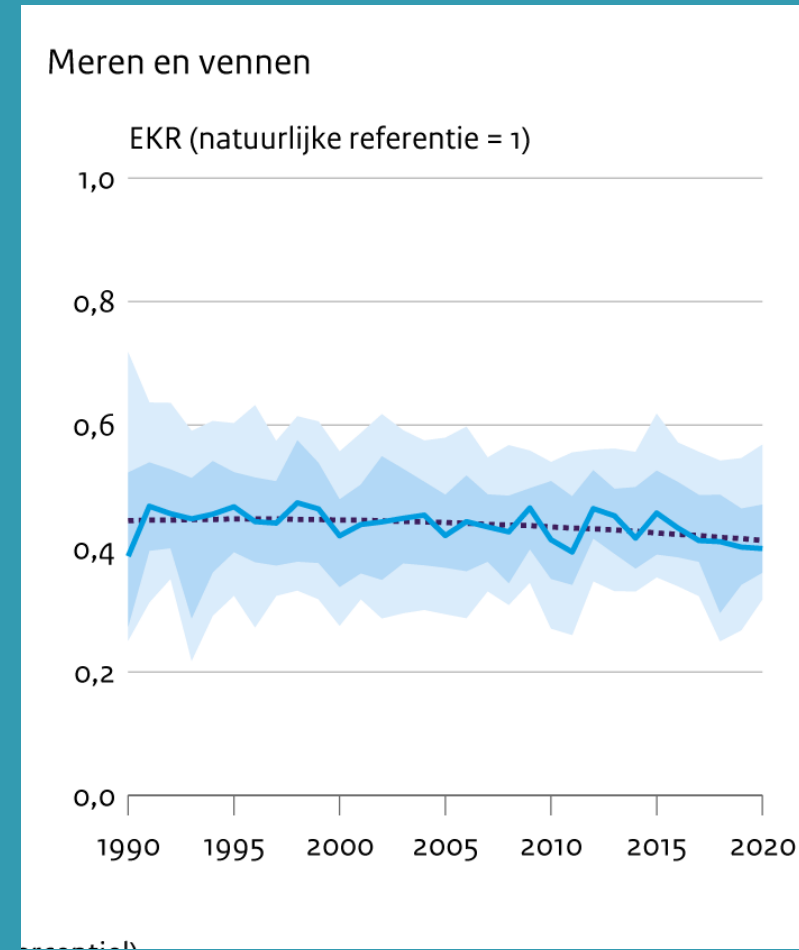
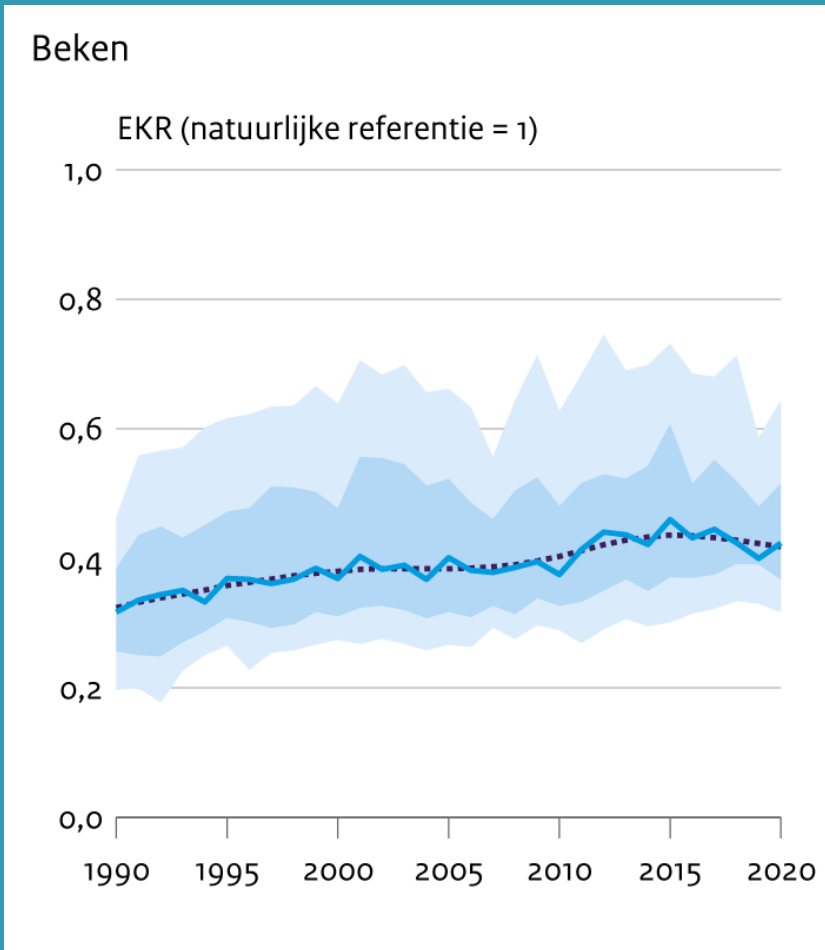

De complexe en lange weg naar herstel

Natuurmonumenten

Macrofauna kwaliteit trend 30 jaar

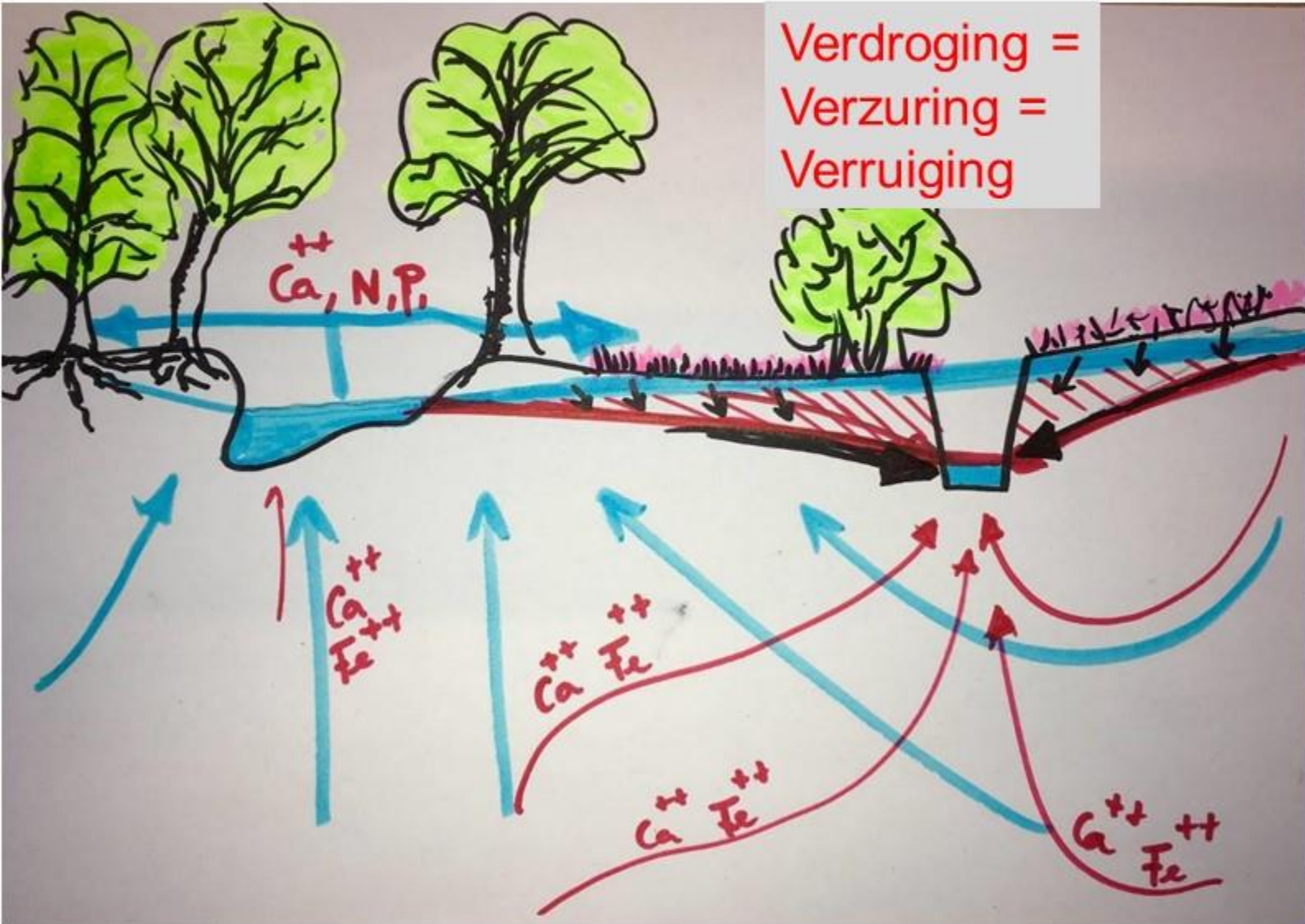
Natuurmonumenten

I. Kun je verdrogend verzurend blauwgrasland herstellen als het niet mag overstromen?

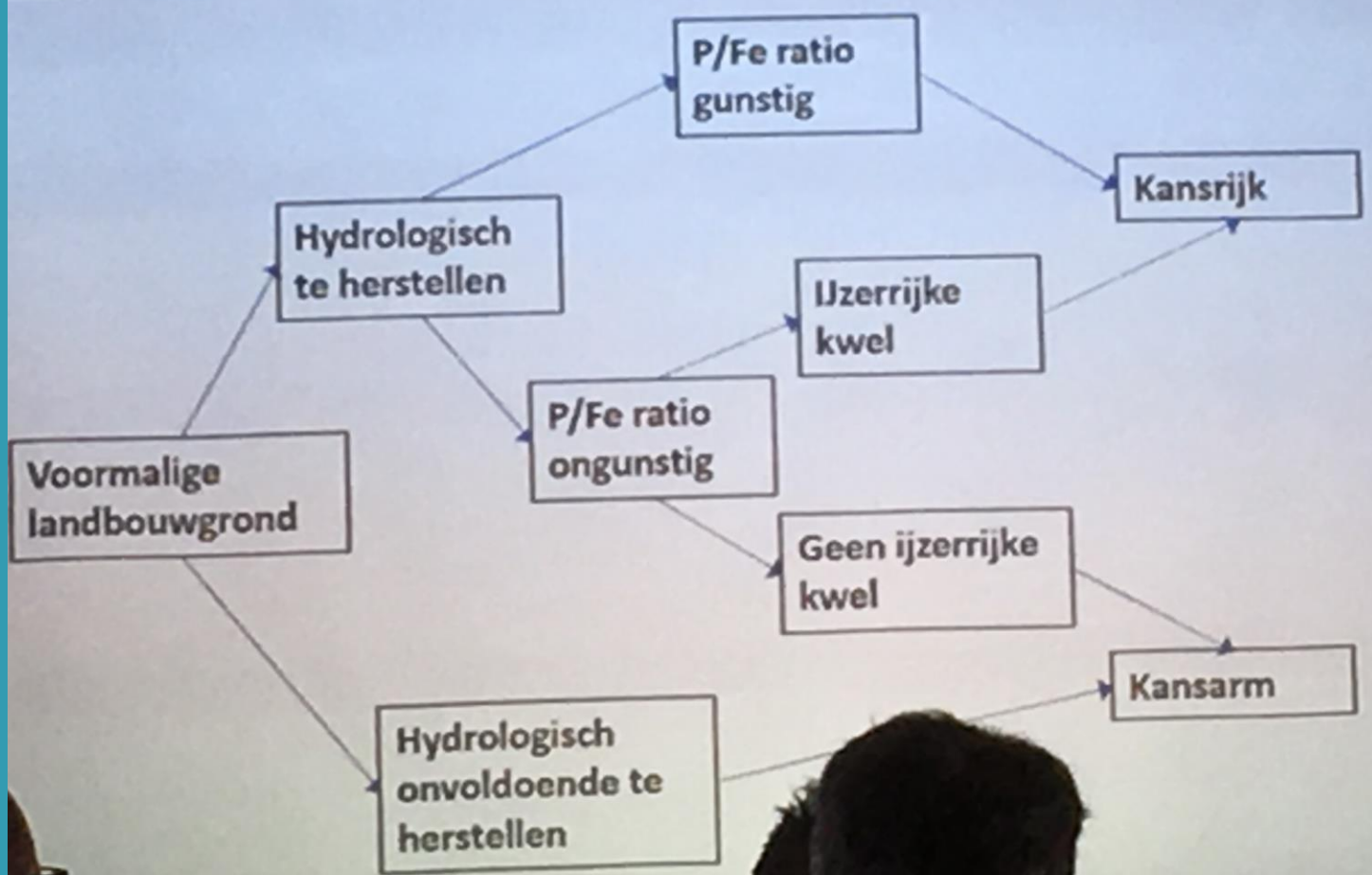
Natuurmonumenten

Heilooop en BS100, diepe flanksloten. Verdroging = 3-koppig monster!

Werkkaart Dommeldal

Kansrijkdom bloemrijk grasland door hydrologisch herstel

Wat kunnen we er aan doen?

Aankoop Natuur Netwerk Brabant

Meer Actie richting Vlaanderen

Minder mest en bestrijdingsmiddelen

Overgangszones rond natuur met extensieve landbouw

Riooloverstorten en andere lozingen oplossen

Klimaatrobuuste beken, ondiepere greppels,

Minder drainage en gemaaltje.

Zuinig op en herstel van kwel!

Water vasthouden!

Dit is nodig om de waterkwaliteit in Nederland te verbeteren:

Door oevers minder te verharden verbetert de oeervegetatie. Ook dieren profiteren van natuurlijke oevers, voor waden en drinken.

Het bevorderen van natuurlijke waterlopen zorgt voor gelijkmatige stromingen en draagt bij aan klimaatbuffers.

Door harde barrières weg te halen en rivieren anders in te richten, kunnen vissen zich beter verplaatsen.

De mineralen die door bemesting van landbouwgronden in het water terechtkomen, maken het water voedselrijker. Gevolg: minder zuurstof in het water en overmatige algengroei.

Gewasbeschermingsmiddelen spoelen ongefilterd het oppervlaktewater in. Deze stoffen zijn zeer schadelijk voor het waterleven.

Medicijnresten kunnen lastig uit het rioolwater worden gezuiverd. Ze zijn schadelijk voor flora en fauna.

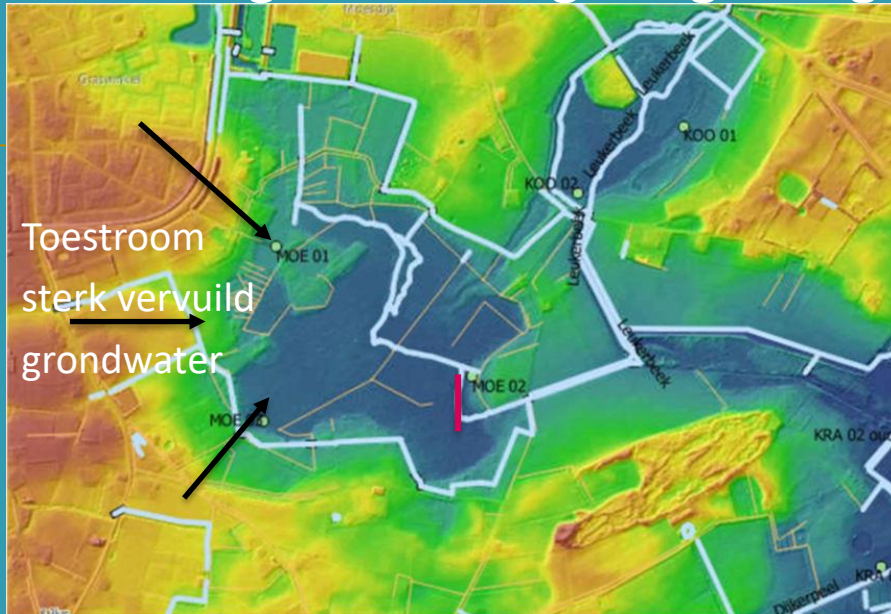
De (chemische) industrie loost schadelijke stoffen op het water. Zware metalen en stoffen zijn niet afbreekbaar.

Te veel pleziervaart en intensieve waterrecreatie kunnen schadelijk zijn voor het oever- en waterleven.

Bever is soms lastig dilemma Moeselpeel: beverdam stuwmeer met slechte waterkwaliteit

- Waterkwaliteit Sulfaat $SO_4 \rightarrow O_2$ oxideert (verbrand) veen en resterend Sulfide S_2 vergiftigt planten
- Bever is welkom en hoort hier maar het **stelsel is niet op orde!**
- Er is doorstroming nodig
- Werken aan betere waterkwaliteit, maar hoe?
- Maatregelen in omgeving nodig

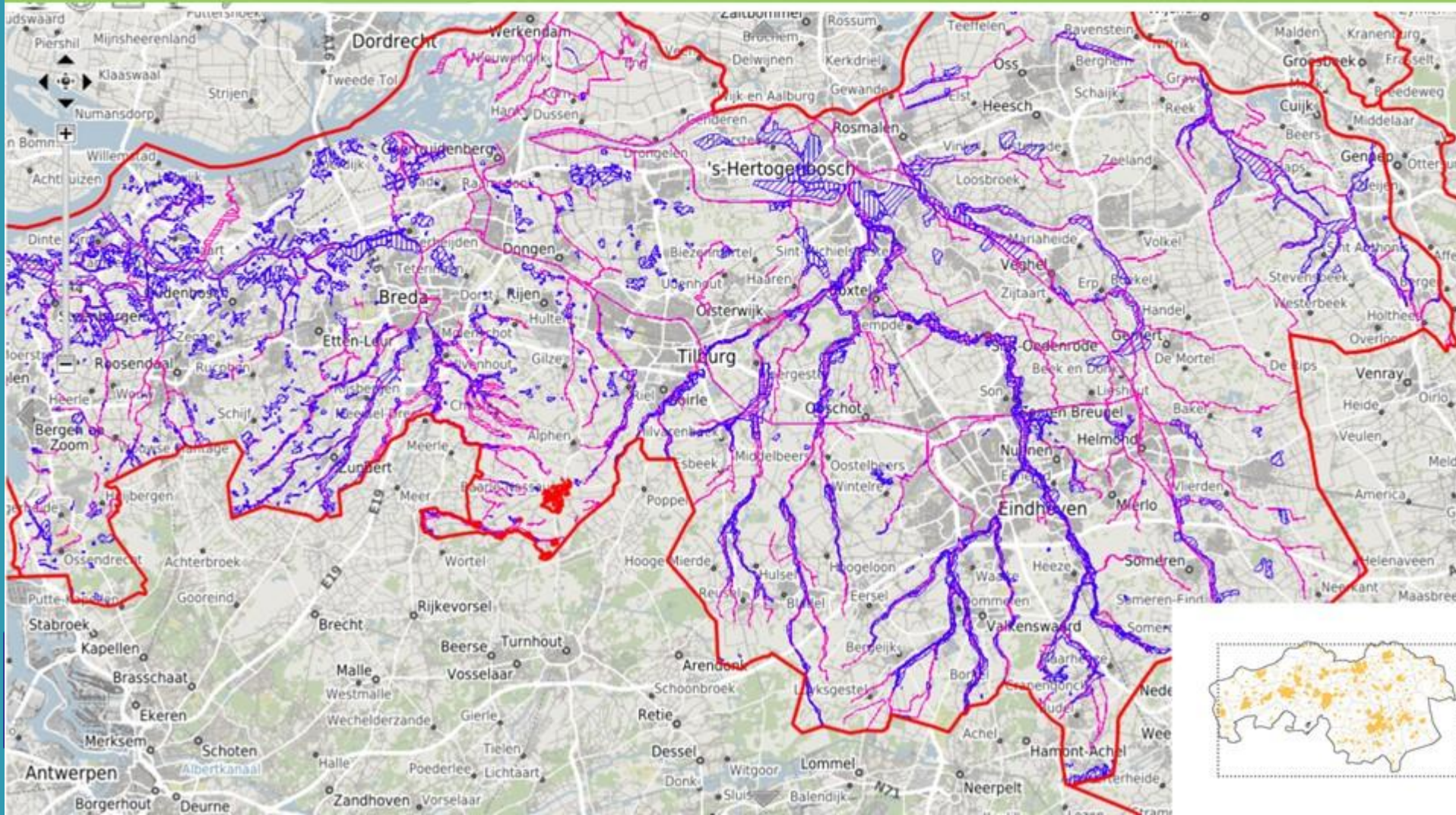

Klimaatbuffers in Natuur!

JA, maar dan wel schoon water!

Regionale en reserveringsgebieden waterberging. Klimaatrobuuste beekdalen moet je borgen in RUIMTELIJKE OMGEVINGVISIE.

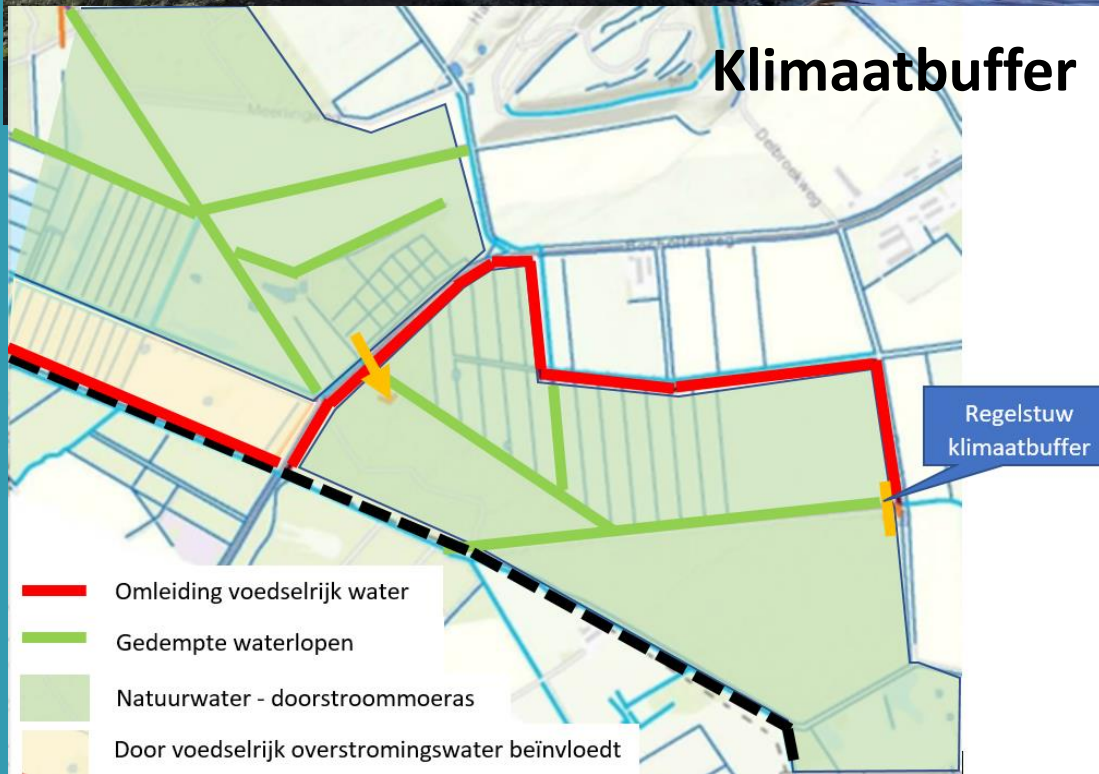
Tijdelijke omleiding voor voedselrijk water

Herstel doorstroommoeras

Klimaatbuffer

Inspiratieplaat Duurzaam Zandlandschap met beken:

waterkwaliteit verbetering

Verdrogingsbestrijding

stikstof

bestrijdingsmiddelen

watertransitie

klimaatrobuust beekdal

groen-blauwe dooradering en ontsnippering

recreatief aantrekkelijk streekeigen landschap

nieuwe bossen

wind en zonne-energie

agrarische bedrijven van natuurinclusief tot groot
duurzaam

Natuurmonumenten

DANK voor uw aandacht!

Vragen staat vrij....

Natuurmonumenten

